

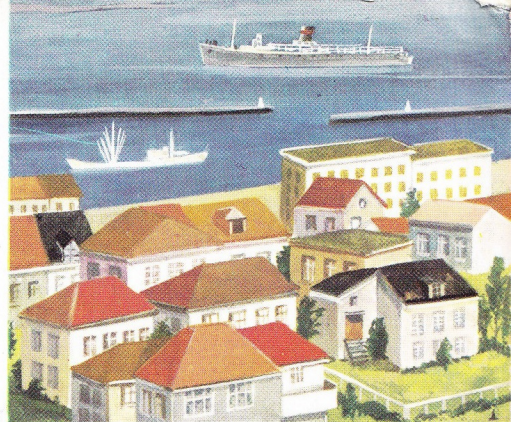

Land van tegenstellingen

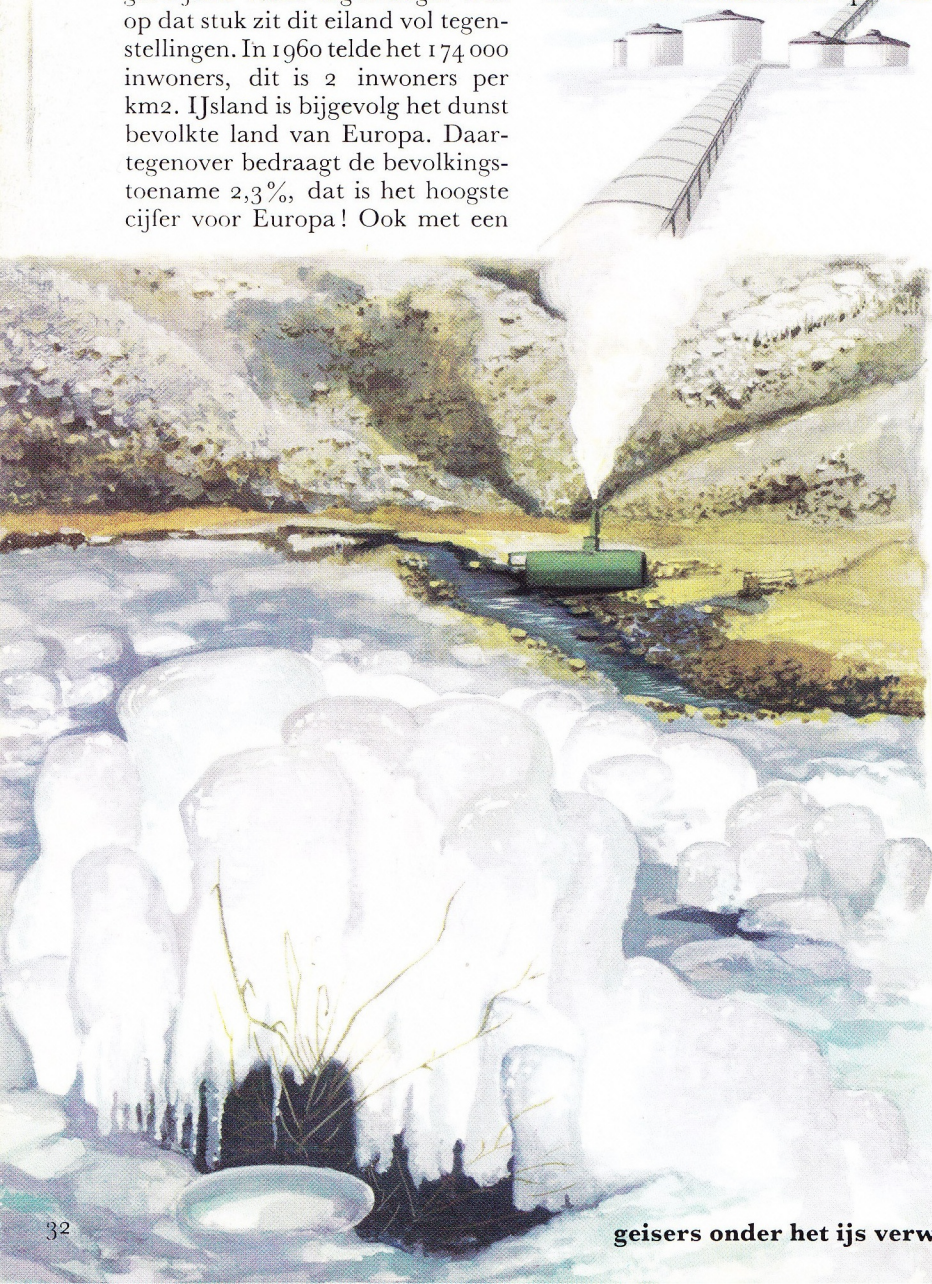
En de mens in IJsland heb je je ongetwijfeld reeds afgevraagd. Ook op dat stuk zit dit eiland vol tegenstellingen. In 1960 telde het 174 000 inwoners, dit is 2 inwoners per km². IJsland is bijgevolg het dunst bevolkte land van Europa. Daartegenover bedraagt de bevolkingstoename 2,3%, dat is het hoogste cijfer voor Europa! Ook met een

geboortencijfer per jaar van 27,4 per duizend inwoners spant IJsland de Europese kroon! Per duizend inwoners sterven er 7,2: dat is dan weer het laagste cijfer voor Europa.

Een aards paradijs? IJsland bleef eeuwenlang onbewoond. De eerste sporen van menselijk leven dateren uit de tijd van Karel de Grote. Nadien zochten Ierse monniken er de eenzaamheid op. Van

eigenlijke bewoning kunnen wij pas in de 9e eeuw spreken, toen Noorse kolonisten zich op het eiland vestigden. Zij stichtten een republiek, die in 930 een volksvergadering kreeg: de *Allthing*, naam die nu nog altijd voor het parlement wordt gebruikt. Toenemen de twisten tussen de leidende families leidden in 1262 tot de inlijving bij Noorwegen, later bij Zweden en nadien bij Denemarken. Volgens de grondwet van 1918 was IJsland een zelfstandig koninkrijk, maar sinds 1944 een onafhankelijke republiek. Driekwart van de bevolking woont in de hoofdstad Reykjavik en in kleinere steden en handelsplaatsen, vooral aan de zuidwestkust. Merkwaardig is ook, dat dit kleine groepje mensen zo taai zijn taal heeft bewaard. De moderne IJslander kan zonder enige moeite middeleeuwse teksten lezen. Het zal je misschien ook verwonderen, dat IJsland ons uit de 12e en 13e eeuw een bijzonder rijke literatuur heeft nagelaten: de monniken die daar in die tijd verbleven, tekenden een hele reeks oudgermaanse heldendichten op, die voor de cultuur bewaard bleven. Al lijkt IJsland op het eerste gezicht zo onherbergzaam en onvruchtbaar, toch heeft men er te weinig handen om de vele arbeidsmogelijkheden uit te baten. Wij zijn wel eens geneigd te denken, dat een vulkanisch gebied de mens uitsluitend schade berokkent. Er is natuurlijk de voortdurende bedreiging van de lava, maar aan de andere kant is het verweringsmateriaal van la-

geisers onder het ijs verwarmen Reykjavik

vagronden zeer vruchtbaar. Daarenboven leerden de IJslanders de heetwaterbronnen aanwenden: zij verwarmen er serres mee, zodat nabij de poolcirkel bananen, meloenen, zuidervruchten en rozen worden geteeld! IJsland bezit zelf geen steenkool. Het invoeren van duizenden tonnen brandstof zou zwaar op het budget wegen, want men beschikt bovendien ook niet over voldoende hout. Het gebruik van het warme water bracht de oplossing. Eén vierde van de huizen hebben geen schoorsteen en dat in een land, waar men praktisch het ganse jaar door verwarming nodig heeft! De geisers leveren immers het warme water voor de centrale verwarming... De industriële uitbouw staat echter nog in zijn kinderschoenen, al wekt de witte steenkool, dank zij de aanwezigheid van watervallen en snelstromende rivieren, de groeiende belangstelling van de regering. Voorlopig blijft echter de visserij de belangrijkste bron van inkomsten: 90% van de uitvoerwaarde.

Wij eten IJslandse kabeljauw, naast schelvis, haring en heilbot. De IJslanders leggen zich vooral toe op het fabriceren van visprodukten in de vorm van olie, meel, stokvis en andere derivaten. Ook de walvisvangst is vrij belangrijk: men rekent op 300 à 400 stuks per jaar, die aan wal worden verwerkt. In het drukke seizoen worden de studenten voor deze activiteit opgeroepen. Dan werken zij soms 16 uur per dag! Alweer een uniek verschijnsel... Met het doel het

tekort in zijn handelsbalans weg te werken, had de IJslandse regering van Olafur Thurs in 1958 geproclameerd, dat de territoriale wateren van 4 tot 12 mijl zouden worden uitgebreid. Dit besluit leidde tot een ernstig conflict met Engeland. De Engelse vissers zagen zich inderdaad van een groot gedeelte van hun visterrein beroofd. Zelfs de Nato kwam er bij te pas. Uiteindelijk kwam men in 1961 tot een overeenkomst, waarbij de IJslanders hun voornaamste eis bekrachtigd zagen, maar toch de Engelse schepen gedurende bepaalde perioden in de bewuste zone moeten toelaten. IJsland kwam voordien nog in het nieuws, toen een conflict ontstond met de 5000 Amerikaanse manschappen, die op IJsland sedert het einde van Wereldoorlog II gestationeerd lagen. Vooral onder communistische en socialistische druk werd de ontruiming van de basis geëist. Zo ver kwam het wel niet; de Amerikanen bezetten nog altijd strategisch belangrijke posten op het eiland, waarvan de luchtbasis Keflavik aan de zuidwestelijke uithoek de voornaamste is. En om de reeks IJslandse contrasten te besluiten, wijzen we je erop, dat dit eiland geen spoorwegen en dus geen treinen bezit! Het verkeer geschiedt er door middel van auto's en autobussen, die over 6000 km lavawegen beschikken. Procentsgewijs gezien is er echter geen volk ter wereld, dat zoveel... vliegt als de IJslanders. Er zijn op dit eiland niet minder dan 22 vliegvelen!

Rijk aan natuurlijke en sociaal-economische tegenstellingen huisvest IJsland een kleine, gezonde en snel aangroeiende bevolking. In een democratisch staatsbestel werkt het aan de uitbouw van zijn economie, die vooral door het visserijbedrijf wordt geschraagd. De IJslander kwam bij gebrek aan steenkool op het idee de geisers als warmtebron aan te wenden; terwijl de uitbating van de witte steenkool als industriële energie langzaam toeneemt. Land met een rijk cultureel verleden en thans van strategisch belang, is het een waardige Nato-partner.